

про найбільше типові криміналістично-значущі ознаки злочину, знання яких необхідно для організації та проведення їх всебічного, повного, об'єктивного і швидкого розкриття і розслідування.

Таким чином, тільки комплексна криміналістична характеристика організованої злочинності у сфері оподаткування, багато в чому визначає ефективність розслідування і встановлення всіх обставин скоєного. Своєрідність способу вчинення і механізму слідоутворення, визначає особливості інструментарію, якими може скористатися слідчий для встановлення обставин, що підлягають доказуванню, сукупності найбільш ефективних слідчих дій і тактичних прийомів їх проведення.

Список використаних джерел:

1. Аверьянова Т. В., Ю. Г. Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика: учеб. для вузов. Изд. 2-е, перераб. и доп. М.: Норма, 2005. 992 с.
2. Облаков А. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений и криминалистические ситуации: учеб. пособие. Хабаровск: Хабаровская высшая школа МВД СССР, 1985. 87 с.
3. Лубин А. Ф. Методология криминалистического исследования механизма преступной деятельности: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Новгород. 1997. 337 с.
4. Колесниченко А. Н., Коновалова В. Е. Криминалистическая характеристика преступлений: учебное пособие. Харьков: Харьковский юридический институт, 1985. 93 с.
5. Корж В. П. Теоретические основы методики расследования преступлений, совершаемых организованными преступными образованиями в сфере экономической деятельности: монография. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 412 с.
6. Яблоков Н. П. Криминалистическая характеристика преступления и типичные следственные ситуации как важные факторы разработки методики расследования преступлений. Вопросы борьбы с преступностью. 1979. Вып. 30. С. 110-122.

УДК 343

СИВОДЕС І.С.

**ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ, ВЕРСІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ
ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПО ВСТАНОВЛЕННЮ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ
ДО ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ**

Оперативне розкриття умисних вбивств військовослужбовців, залучених до проведення антитерористичної операції, ефективне розслідування злочинів цієї категорії, встановлення винних осіб, їх місцезнаходження, знешкодження та припинення їхньої противоправної діяльності, надасть можливість запобігти таким шкідливим наслідкам як можливі вбивства інших військовослужбовців та пов'язаним з ними кримінальних правопорушень, що вимагає розроблення типових слідчих ситуацій, моделювання ймовірних версій, планування слідчих, негласних (слідчих) розшукових дій, криміналістичних методів та оперативно-розшукових заходів, які потрібно застосовувати при розслідуванні вбивств військовослужбовців в умовах бойових дій, за яких слідчі та прокурори військових прокуратур в умовах обмеженого часу, сил та засобів повинні якісно забезпечити виконання завдань кримінального судочинства.

Дана стаття покликана визначити можливі проблеми про розслідуванні умисних вбивств військовослужбовців під час бойових дій, запропонувати ймовірні шляхи їх запобігання та вирішення.

Ключові слова: розслідування, умисне вбивство військовослужбовців, типові слідчі ситуації, версії, тактичні операції.

Оперативное раскрытие умышленных убийств военнослужащих, привлеченных к проведению антитеррористической операции, эффективное расследование преступлений этой категории, установление виновных лиц, их местонахождение, обезвреживание и пресечение их противоправной деятельности, позволит предотвратить такие вредные последствия как возможные убийства других военнослужащих и правонарушений, требующих разработки типичных следственных ситуаций, моделирования вероятных версий, планирования следственных, негласных (следственных) розыскных действий, криминалистических методов и оперативно-розыскных мер, которые следует применять при расследовании убийств военнослужащих в условиях боевых действий, при которых следователи и прокуроры военных прокуратур в условиях ограниченного времени, сил и средств должны качественно обеспечить выполнение задач уголовного судопроизводства.

Данная статья призвана определить возможные проблемы о расследовании умышленных убийств военнослужащих в ходе боевых действий, предложить возможные пути их предотвращения и решения.

Ключевые слова: *расследование, преднамеренное убийство военнослужащих, типичные следственные ситуации, версии, тактические операции.*

Prompt detection of premeditated killings of servicemen involved in the anti-terrorist operation, effective investigation of crimes of this category, identification of perpetrators, their location, neutralization and cessation of their illegal activities, will prevent such harmful consequences as possible killings of other servicemen and related offenses that require the development of typical investigative situations, modeling of probable versions, planning of investigative, covert (investigative) investigative actions, forensic methods and operational-investigative measures to be used in investigating the killing of servicemen in hostilities for which investigators and prosecutors in the conditions of limited time, forces and means should qualitatively provide performance of tasks of criminal proceedings.

This article aims to identify possible problems in the investigation of premeditated killings of servicemen during hostilities, to suggest possible ways to prevent and solve them.

Key words: *investigation, premeditated murder of servicemen, typical investigative situations, versions, tactical operations.*

Викладення основного матеріалу: Оскільки Кримінальний процесуальний кодекс України не визначає стадій розслідування, з цього приводу триває чимало дискусій науковців щодо можливостей розділу досудового розслідування на стадії, таких як початковий етап (огляд місця події та реєстрації відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР) у відповідності ст. 214 КПК), закінчення досудового провадження та його скерування до суду.

Значний внесок у розроблення поняття, структури та видів слідчих ситуацій внесли такі вчені як Бахін В.П., Белкін Р.С., Волинський А.Ф., Драпкін Л.Я., Дулов А.В., Журавель В.А., Коваленко Є.Г., Коновалова В.О., Лисиченко В.К., Лобойко Л.М., Образцов В.О., Статива І.І., Тіщенко В.В., Шепітько В.Ю., Шиканов В.І., Філін Д.В. та інші.

Погодимось та зазначимо, що завданнями початкового етапу розслідування, як зазначає Є. Г. Коваленко, є швидке встановлення наявності або відсутності достатніх даних, що вказують на ознаки злочину, а також обставин, що виключають кримінальне провадження, у зв'язку з чим вся робота на цій стадії спрямовується на збирання фактичних даних, які в подальшому має бути визнано достатніми для прийняття процесуального рішення [1, с. 444].

Після визначення умовною процесуальною стадією розслідування, ми визначаємо, вона є типовою, можливо застосування комплексу слідчих та розшукових дій, чи ні. Наукові позиції в цьому напрямку ретельно досліджені, зокрема ми погоджуємось з думкою В.К. Гавло, який розуміє слідчу ситуацію як узагальнену, засновану на схожості криміналістичних характеристик учинення і розслідування злочинів обстановку, яка при заданих інформаційних та інших характеристиках для неї даних об'єктивно відображає стан, хід і умови розслідування [2, с. 379].

В свою чергу Р.С. Белкін визначає слідчу ситуацію як сукупність умов, в яких на даний момент здійснюється розслідування, тобто обстановка, в якій проходить процес розслідування [3, с. 162].

Водночас, постає питання, а які можливі типові слідчі та розшукові дії в умовах типізації слідчих ситуацій, але відомо, що типізувати слідчі ситуації можна лише за одним із компонентів криміналістичної характеристики, а точніше – лише за складниками її компонентів.

Образцов В.О., наприклад, в зміст слідчої ситуації включає інформаційні, криміналістичні, психологічні, матеріально-технічні, кадрові, правові та інші компоненти [4, с. 56].

Аналіз кримінальних проваджень за ст. 115 КК України свідчить, що основою для розроблення типових слідчих ситуацій є дослідження обстановки та способів скоєння умисного вбивства. Не є другорядною й слідова картина місця пригоди та обставини виявлення трупа військовослужбовця, загинув він в умовах проведення бойових дій, чи ні. Усі ці характеристики, на наш погляд, можуть бути закладені в основу побудови системи типових слідчих ситуацій у розслідування вбивств військовослужбовців [5].

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень стосовно вбивств військовослужбовців, а також думок науковців дає можливість класифікувати типові слідчі ситуації за такими критеріями: а) за обстановкою скоєння злочину; б) за обставиною злочину; в) за механізмом заподіяння смерті потерпілому; г) за підставами внесення відомостей про вбивства до ЄРДР; д) за даними щодо виявленого трупа; є) за даними про особу потерпілого та підозрювану особу.

Характерними для вбивств військовослужбовців можуть бути наступні ситуації:

1) заподіяння смерті потерпілому через необережність, вчинене або в ході сварки, або з раптово виниклих особистих неприязних стосунків;

Так, у слідчій практиці більш поширеними є ситуації завдання удару у життєво важливі органи на ґрунті раптово виниклих особистих неприязних стосунків, безпосередньо від якого або внаслідок падіння від якого військовослужбовець помирає. При цьому, майже половина з таких випадків трапляються між військовими, які несли службу разом, або тоді, коли командири різного різня застосовують силу, іноді зброю до підлеглих, які порушили дисципліну;

2) не заплановане заподіяння смерті потерпілому через необережність при поводженні зі зброєю, помста, або вчинене з хуліганських спонукань;

3) заподіяння смерті потерпілому через необережність, вчинене під впливом наркотичних або алкогольних напоїв;

4) нанесення тяжких тілесних ушкоджень, здоров'ю, що призвело до смерті потерпілого, вчинене малознайомими або незнайомими потерпілому особами через злочинну недбалість;

5) заподіяння смерті потерпілому через необережність, вчинене через злочинну недбалість близькими знайомими потерпілого;

6) заподіяння смерті потерпілому через необережність, вчинене під час спільного відпочинку чи розваг знайомими потерпілого.

Важливість аналізу цих ситуацій укладаються в тім, що завдяки йому можливо охарактеризувати обстановку розслідування, що у свою чергу, обумовлює прийняття рішень про напрямки розслідування, плануванні слідчих дій, оперативно-розшукових заходів, залучення сил і засобів відповідних правоохоронних органів.

Говорячи про слідчу ситуацію, як одному з важливих факторів у розслідуванні злочинів, не можна не відзначити її динамічний характер, залежність від ряду суб'єктивних і об'єктивних факторів, що вже у свою чергу обумовлюють індивідуальність слідчої ситуації.

До числа об'єктивних факторів, що впливають на формування конкретної ситуації відносяться:

- наявність і характер в розпорядженні слідчого що орієнтує і доказової інформації;

- наявності у визначений момент у розпорядженні слідчого та оперативного працівника необхідної інформації, наявність необхідних сил і засобів, можливість їхнього використання в найкоротший термін і т.д.

До числа суб'єктивних факторів, можливо, віднести психологічний стан слідчого і оперативного працівника, рівень його знань, практичний досвід, їхня здатність швидко приймати і реалізовувати рішення в несприятливих для нього умовах і т.д.

Виходячи з принципу доцільності виділяється три найбільш важливих, взаємозалежних один з одним питання, що визначають позитивний дозвіл будь-якої слідчої і оперативної ситуації.

1. Наскільки реальна і здійснення в конкретних умовах розкриття злочину поставлена мета?

2. Якими силами і засобами необхідно розташовувати, щоб реалізувати поставлену мету?

3. У яких умовах дані можливості достатні для досягнення поставленої мети (під час бою, або після його закінчення)?

Як віднесення вбивств військовослужбовців до розряду вбивств під час проведення бойових дій можна використовувати наступні критерії:

- очевидність вбивства військовослужбовця під час бойових дій;
- наявність бойових дій та загибель військовослужбовця;
- застосування автоматичної стрілецької зброї, вибухових пристроїв і інших предметів, спеціально призначених для позбавлення життя;
- умисний характер злочину;
- відсутність ознак пограбування;
- встановлення зняряд вбивства на місці злочину;
- велика кількість ушкоджень у життєво важливих органах (у випадків розриву вибухівки, гранати та інш., які мали смертельний характер);
- застосування комбінованих способів вбивства, кожний з яких самостійно міг би заподіяти смерть;
- приховання злочину не використовувалося;
- максимальна кількість слідів: незважаючи на наявність ряду предметів залишених злочинцями: зброя, стріляні гільзи, кулі, боеприпаси;
- ознаки вистежування пересування військовослужбовця і вибір часу і місця скоєння злочину (притаманні дії ворожого снайпера, де є відсутність чи взагалі мінімальна кількість очевидців);

- спеціальна суб'єктність потерпілого – військовослужбовець (службове становище), вбивство вчиняється через виконання ним обов'язків військової служби.

Кожна ситуація, що складається на різних стадіях розслідування злочинів, має комплекс тільки їй властивих специфічних особливостей, що робить її відмінною від всіх інших.

Криміналістична наука, що аналізує слідчі ситуації, які виникають на конкретні моменти розслідування, визначає ефективні та оптимальні шляхи, організаційні, науково-технічні засоби і методи їхньої зміни в сприятливому для слідчого напрямку. Правильна і своєчасна оцінка слідчих ситуацій сприяє, виробленню конкретних специфічних рекомендацій розслідування, максимально наближених до дійсності. Саме в цій якості слідчі ситуації відіграють найважливішу роль у побудові приватних методик і в загальному виді складають елемент загальних положень методики розкриття вбивств на замовлення.

Не задаючи метою докладного аналізу існуючих точок зору вчених-криміналістів на суть основ для побудови класифікації ситуацій, відзначимо тільки, що незалежно від тієї чи іншої структури, вони можуть бути підрозділені на індивідуальні і типові. Як відзначається в криміналістичній і фаховій літературі, індивідуальні ситуації у своїй більшості носять приватний характер, тому що дають представлення про положення справ у визначений відрізок часу; типовим же ситуаціям притаманний загальний характер, адже вони є результатом узагальнення слідчої і оперативної практики. Частина з них характерна для певного виду злочинів, інші для визначеного етапу розслідування, найчастіше для першопочаткового.

Типова ситуація має значне наукове і практичне значення для розробки, насамперед, тактики окремих слідчих і оперативно-розшукових дій у залежності від сформованої обстановки на конкретний період розслідування.

Немаловажного значення набувають типові ситуації і для розробки спеціальних методик розслідування і наукових рекомендацій з найбільш реального висунування загальних і приватних версій, їхньої перевірки стосовно до конкретних слідчих ситуацій.

Типова слідча ситуація вбивств військовослужбовців важлива для вибору комплексу і черговості слідчих і оперативно-розшукових дій, установлення задач і характеру взаємодії членів слідчо-оперативної групи, що беруть участь у розслідуванні.

Слідча ситуація - певна сукупність інформації, обставин, умов, яка є наявною на тому чи іншому етапі розслідування в конкретній кримінальній справі та яка обумовлює вибір слідчим відповідного напрямку своїх пошуково-дослідницьких дій. Конкретні ситуації, що виникають у досліджуваній категорії вбивств можуть бути сформовані наступним чином.

Проаналізуємо найтипівіші слідчі ситуації, які виникають на початковому етапі розслідування вбивств військовослужбовців під час бойових дій.

Ситуація 1. Вбивство військового вчинено в умовах очевидності (відкрите), труп військового знайдено, особу потерпілого встановлено, вбивцю затримано. За такої ситуації конфлікт між убивцею та жертвою, можливо, назрівав протягом тривалого часу, і їхні неприязні, ворожі відносини не становлять таємниці для знайомих і співслужбовців. Мотивами таких вбивств, за-

звичай, є конфлікт на побутовому ґрунті, хуліганські спонукання, спалах негативних емоцій під час розпивання спиртних напоїв тощо.

Для такої ситуації характерними є такі коло і черговість слідчих дій:

- затримання, допит і особистий обшук підозрюваного;
- освідчування підозрюваного та призначення щодо нього судово-медичної експертизи;
- огляд місця події, обшук помешкання чи за місцем служби підозрюваного з вилученням окремою виїмкою його одягу, взуття, окремих предметів тощо;
- допити свідків - очевидців, інших свідків;
- призначення судових експертиз (судово-медичної трупа, речових доказів, психолого-психіатричної експертизи вбивці тощо).

Ситуація 2. Виявлено труп військового, який вбитий в умовах неочевидності, однак особа загиблого відома або встановлена в процесі огляду місця події та трупа. Ці дії виступають початковими діями. По-іншому в літературі цю ситуацію називають «ситуацією, за якої вчинено таємне вбивство, але без заховання трупа, без інсценування і виявлене зразу ж після злочину».

Після огляду місця події та трупа за цієї ситуації або одночасно з оглядом виконують розшукові заходи щодо встановлення свідків, які виявили труп і повідомили про це, знали потерпілого, а також дії для встановлення й розшуку злочинця «по гарячих слідах». Далі допитують цих свідків, призначаються судово-медична і криміналістичні експертизи. Коло свідків обумовлюється необхідністю з'ясування питання, кому ж була вигідною смерть потерпілого і яким міг бути мотив вбивства: грабіж, розбій, сексуальний, помста тощо.

Типові версії для такої ситуації - це версії про особу вбивці (або коло підозрюваних), версії, як уже було сказано, про мотиви вбивства; розшукові версії щодо місця перебування злочинця, який переховується (до його затримання) та ін.

Ситуація 3. Виявлено невпізнаний труп без документів у формі військовослужбовця Збройних Сил України (зі слідами приховання вбивства чи без таких). За такої ситуації:

- першочергово виконують огляд місця події, трупа чи його частин за правилами огляду невпізаного трупа або частин трупа;
- допити свідків, які виявили труп або його частини;
- допити заявників про злочини;
- виконуються оперативно-розшукові заходи для встановлення особи загиблого;
- особам (командування військових частин), які заявили про зникнення людини, труп пред'являється для впізнання, але після їх допиту про зовнішність зниклого;
- призначається судово-медична експертиза трупа, криміналістичні експертизи речових доказів;
- проводять перевірку за обліком безвісно відсутніх військових, які зникли, або малось підозра про дезертирство;
- оперативним підрозділам доручається проведення оперативно-розшукових заходів з метою встановлення особи загиблого, мотиву вбивства та особи, яка вчинила злочин тощо.

Іншими словами, щонайперше конструюються і перевіряються версії про механізм вбивства та особу потерпілого. Коли встановлюють особу жертви (він може бути і ні військовим), вивчаються версії щодо осіб, у кого була потреба не тільки вчинити вбивство, а й приховати його, передбачаючи, що не уникне викриття.

Черговість наведених вище процесуальних і оперативно-розшукових дій буде ситуативно вирішальною слідчим, процесуальним керівником та оперативними працівниками.

Ситуація 4. Виявлено труп військового, який загинув в ході бойових дій, але обставини його загибелі можуть вказувати на те, що він загинув від зброї, яка застосована військовослужбовцями Збройних Сил або інших військових формувань України. Бойові дії закінчені, військові знаходяться у безпеці. У таких випадках проводять огляд місця виявлення трупа і самого трупа за загальними правилами тактики огляду і методики розслідування вбивств. Окрім цього, виявляються, вилучаються, досліджуються одяг та документи військовослужбовця, мобільний телефон, записні книжки тощо. Тимчасово вилучається та проводиться дослідження зброї усіх учасників бойових дій, проводиться реконструкція бою та встановлюються місце розташування усіх учасників бойових дій. Як свідки допитуються знайомі та колеги по службі загиблого. Допитуються командири про обставини проведення бойових дій.

Ситуація 5. Тимчасово, за домовленістю з терористичними організаціями, припиняються бойові дії для евакуації загиблих та надання медичної допомоги пораненим. За такою ситуацією

проводиться огляд трупа та встановлення особи загиблого військовослужбовця, призначаються криміналістичні та судово-медичні експертизи, допитуються очевидці його загибелі.

Ситуація 6. Бойовики передають нашим військовим тіло загиблого, або зниклого без вісті військового. Документи, одяг та зброя відсутні. Місце загибелі невідоме, свідки та очевидці відсутні.

Головними завданнями, вирішенням яких доводиться займатися слідчому на початковому етапі розслідування майже кожного вбивства військовослужбовця є встановлення: місця вчинення злочину; смерть настала в період проведення бойових дій, чи вона настала від інших причин; безпосередньої причини смерті; якщо смерть насильницька, то спосіб її спричинення; зброя; жертв; вбивць; мотивів вбивства, інших обставин.

Наведені ситуації дозволяють визначити головні напрями розслідування на першочерговому етапі, висунути версії, скласти план та організувати розкриття «по гарячих слідах».

Основою планування та складання версій є результати огляду, провадження першочергових невідкладних слідчих дій та оперативно-пошукових робіт, проведених заходів (розкриття «по гарячих слідах»). Наприклад, виявлення трупа військового в період бойового чергування, дозволяє висунути версію, що злочинець «свій», близький потерпілому. Знаходження тіла в петлі не виключає версію умисного вбивства, як і заява військового про загибель його побратима - версію щодо обставин загибелі, які виключають умисне вбивство.

Крім описаних, нами виявлені найбільш не типові слідчі і оперативно-розшукові ситуації, що складаються з моменту ухвалення рішення про початок слідчих дій.

Перша ситуація :

В ході бойових дій загинув військовослужбовець, але евакуювати труп не має можливості через відкриту місцевість, яку постійно обстрілюють терористи. Через деякий час труп на місці не встановлено та місце знаходження його не встановлено. Очевидці злочину відсутні. Є свідки загибелі (як правило, особи, які бачили, як був поранений та загиблий військовий).

Після прибуття на місце події слідчому необхідно опитати свідків і вжити заходів до фіксації місця бою за допомогою відео зйомки за допомогою дронів. Вилучається службова документація про військового та накази про проведення бойових дій, а також одержання від командування характеристики особи військового.

Ситуація друга :

Надійшло повідомлення про бойові дії у вигляді мінно-артилерійського нальоту на позиції військових, де на місті розриву снарядів загинув військовослужбовець та мають частини трупу, які потребують ідентифікації. Проводиться огляд групи з розмінування, після чого слідчий приймає міри з вилучення та пакування останків загиблого та його одягу. Огляд останків по принципу ціле по частинам проводяться у місцях збереження трупів, про що складається протокол огляду трупу з висновками його ідентифікаційних особливостей. Вони пізніше пред'являються для впізнання командуванню та його близьким побратимам, про що складається окремий протокол.

Ситуація третя:

Надійшло повідомлення про зникнення військового за нез'ясованих обставинах, на місці бойового чергування мають сліди боротьби, зброя військово відсутня. Огляд місця події та процесуальні дії виконуються за планами розслідування без вісті зниклих осіб, матеріали заносяться в ЄРДР за ознаками ст.115 КК. Одна із версій може висуватися як дезертирство військового, для чого інформуються поліція на залізничному транспорті та за місцем призиву та помешкання військового. Слідчий відпрацьовуючи цю версію дає окреме доручення оперативним підрозділам, які про виконання доручення інформують слідчого окремою інформацією.

Ситуація четверта :

Надійшло повідомлення про те, що військовий при бойовому чергуванні вбив військового та зі зброєю покинув місце проведення бойових дій. Місце знаходження підозрюваного не відоме, особа встановлена. Свідків та очевидців події не встановлено. Огляд місця пригоди проводиться за загальними правилами ст.214 КПК, інформуються усі військові та поліцейські підрозділи про те, що зник військовий, який підозрюється у вчиненні вбивства, який озброєний та може чинити опір.

Аналіз наукових і практичних досліджень по тематиці вбивств, скоєних на замовлення, автором розцінюються як недостатньо розроблені. Професори Бахін В.П., Коновалова В.Е., Шепітько В.Ю. і деякі інші автори ставили проблему розкриття вбивств у найбільш широкому аспекті. Однак, проблемам дослідження слідчих і оперативно-розшукових ситуацій, у їх взаємо-

зв'язку з вбивствами військовослужбовців під час проведення бойових дій, у криміналістичній і оперативно-розшуковій літературі досліджені вкрай недостатньо.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Є. Г. Наукові засади кримінально-процесуального доказування: монографія / Коваленко Є. Г. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 444 с.
2. Гавло В. К. Теоретические проблемы и практика применения методики расследования отдельных видов преступлений / В. К. Гавло. – Томск, 1985. – 379 с.
3. Белкін Р.С. Понятие и структура следственной ситуации / Р.С. Белкин, Н.П. Яблоков // Криминалистика социалистических стран/ под ред. В.Я. Колдина. – М. Юрид. лит., 1986. С. – 162-163.
4. Образцов В.А. Криминалистика: учебное пособие. М., 1995. С. 56.
5. Кримінальний кодекс України: закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України; за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка; Центр політ.-прав. реформ. – Х.: Фактор, 2013. – 1058 с.

УДК 351.746.2

ТАРАСЕНКО О.С.

**ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА (РОЗШУКОВА) ДІЯЛЬНІСТЬ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ**

У розвинутих країнах світу таких як Великобританія, Канада, Китайська Народна Республіка, Іспанія, Сполучені Штати Америки, Федеративна республіка Німеччина, Французька Республіка тощо приватна детективна діяльність уже давно передбачена на законодавчому рівні та широко застосовується для забезпечення безпеки життя, здоров'я та недоторканності людини, захист її законних прав та інтересів, особистого життя, пошуку осіб, які зникли безвісти, виявлення й встановлення доказів у процесі розслідування злочинів.

Питання надання приватних детективних послуг в Україні на сучасному етапі законодавчо не врегульовано, воно перебуває на етапі становлення та потребує системного дослідження з урахуванням міжнародного досвіду провідних країн світу. На сьогодні, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», який ветоювано Президентом України та направлено на доопрацювання.

З огляду на практику зарубіжних країн визначено окремі положення, які доцільно впровадити у відповідний Закон України. Обґрунтовано передбачити вимоги при отриманні дозволу на здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, а саме: наявність характеристики чи рекомендації об'єднання, яке здійснює таку діяльність; погодження надання дозволу правоохоронним органом, яким здійснюється спеціальна перевірка відповідних осіб; наявність освіти та спеціальної підготовки.

Передбачено, що особи, які не мають громадянства України можуть отримати дозвіл на здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності за наявності спеціальної перевірки таких осіб.

З урахуванням сьогодення додатково запропоновано запровадити такі видів діяльності як: збір інформації у сфері надання страхових послуг, інтелектуальної